

Toruń, dnia 27 października 2024 r.

Dr hab. Agnieszka Laskowska-Hulisz, prof. UMK

Katedra Prawa Handlowego, Morskiego i Postępowania Cywilnego

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytet Mikołaja Kopernika

w Toruniu

Recenzja

rozprawy doktorskiej Pana mgra Kewina Rozuma pt. „Nadzór judykacyjny nad czynnościami komornika sądowego jako organu egzekucyjnego w postępowaniu cywilnym” napisanej pod kierunkiem naukowym dr hab. Izabelli Gil, prof. UWr na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego

I. Recenzowana rozprawa doktorska stanowi monograficzne opracowanie problematyki nadzoru judykacyjnego nad czynnościami komornika sądowego jako organu egzekucyjnego w postępowaniu cywilnym. Co prawda kwestie związane z nadzorem nad komornikiem sądowym, w tym nadzorem judykacyjnym były już przedmiotem licznych opracowań, w tym monografii J. Bodio pt. „Nadzór nad komornikami sądowymi i ich czynnościami”, Sopot 2023, ale publikacje te nie wyczerpały problematyki nadzoru judykacyjnego. Z tych względów za uzasadnione należy uznać opracowanie tytułowego zagadnienia, w uwzględnieniu obowiązującego stanu prawnego oraz ujawniających się na jego tle wątpliwości. Autor w pracy w sposób całościowy i wyczerpujący przedstawia tytułową problematykę, rozpoczynając od zagadnień dotyczących organów egzekucyjnych oraz sprawujących nadzór judykacyjny, czynności egzekucyjnych, by następnie przejść do omówienia istoty nadzoru judykacyjnego, a następnie przeprowadzić jego szczegółową analizę na przykładzie egzekucji z nieruchomości.

II. Praca poza wprowadzeniem składa się z czterech rozdziałów, podsumowania i bibliografii oraz wykazu ważniejszych skrótów, z tym że w ramach bibliografii Autor pracy zamieszcza wykaz aktów prawnych i wykaz orzecznictwa, co nie jest prawidłowe. Bibliografia powinna bowiem stanowić jedynie wykaz dzieł, publikacji, z których Pan magister korzystał na potrzeby pracy.

Łącznie praca liczy 334 stron, w tym na część merytoryczną przypada 280 stron.

Wprowadzenie zostało napisane w sposób interesujący i prawidłowy. We Wprowadzeniu Pan Doktorant wskazuje m.in. cel pracy, stosowane metody badawcze oraz co do zasady uzasadnia wybór tematu rozprawy doktorskiej, a także krótko przedstawia poszczególne rozdziały. We Wprowadzeniu Pan Magister stawia też wstępne tezy badawcze, do których konsekwentnie nawiązuje w pracy. Stanowi ono zatem dobry punkt wyjścia do dalszych rozważań zawartych w pracy. Wartość merytoryczną Wprowadzenia podnosi to, że Pan mgr K. Rozum odnosi się w nim do istniejących publikacji, w tym opracowania monograficznego J. Bodio poświęconego nadzorowi nad czynnościami komornika sądowego i w tym kontekście wyjaśnia powody, dla których podjął się napisania recenzowanej pracy.

Z kolei w Podsumowaniu Pan Magister przypomina swoje najistotniejsze ustalenia poczynione w pracy, nawiązuje do przedstawionych w pracy problemów badawczych i podejmuje próbę ich rozwiązania, wyrażając przy tym swoje stanowisko, które argumentuje. Wywody Autora zawarte w tej części rozprawy doktorskiej są przemyślane, zaś sformułowane tezy co do zasady trafne, należy w szczególności podzielić pogląd Pana Magistra o potrzebie ograniczenia nadzoru judykacyjnego sprawowanego z urzędu, przy jednoczesnym zachowaniu jednak pełni praw uczestników postępowania do sprawowania nadzoru na wniosek. W Podsumowaniu Autor pracy zawarł także swoją własną ocenę obecnej regulacji prawnej i wskazał proponowane kierunki zmian przepisów kodeksu postępowania cywilnego dotyczących egzekucji sądowej, wskazując w istocie na konieczność ich całościowej zmiany, w tym postulując o wprowadzenie egzekucji sądowej z wartości cyfrowych.

Rozdziały pracy pod względem merytorycznym zostały napisane prawidłowo, zaś ich szczegółową ocenę, recenzent zamieścił w punkcie IV recenzji.

Odnosząc się do konstrukcji pracy, należy uznać ją za prawidłową i przejrzystą.

Kolejność rozdziałów i ich struktura nie budzi zastrzeżeń.

III. Odnosząc się do zastosowanych w pracy metod badawczych, to biorąc pod uwagę treść pracy, w tym zawarte w niej wywody, należy wskazać, że Autor posługuje się w pracy przede wszystkim metodą dogmatycznoprawną, która służy ustaleniu treści norm prawnych, regulujących tytułowe zagadnienie oraz ich wykładni dokonywanej w literaturze przedmiotu oraz orzecznictwie sądowym. Autor przedstawia w pracy wykładnię przepisów prawa istotnych z punktu widzenia tytułowego zagadnienia oraz formułowane na ich tle poglądy, a także dokonuje samodzielnej ich interpretacji.

Pan Magister co prawda we Wprowadzeniu pisze, że korzysta także z metody historycznoprawnej oraz metody prawnoporównawczej, ale jeżeli chodzi o metodę historycznoprawną, to korzysta z niej w niewielkim zakresie, nawiązując krótko do poprzednich regulacji prawnych. Z kolei w wypadku metody prawnoporównawczej, to mianem tym określa porównywanie krajowych regulacji prawnych poświęconych nadzorowi, a odnoszących się do różnych gałęzi prawa, tj. w recenzowanej pracy nadzór judykacyjny w egzekucji sądowej, Autor pracy porównuje do nadzoru w egzekucji w administracji. W pracy brak jest natomiast uwag prawnoporównawczych wynikających z analizy regulacji prawnych dotyczących nadzoru judykacyjnego nad komornikiem sądowym w innych systemach prawnych oraz występujących w nich rozwiązań, co obniża jej wartość merytoryczną.

Autor w ramach prowadzonych badań wykorzystał prawidłowo dostępną krajową literaturę przedmiotu oraz bogate orzecznictwo sądowe.

Praca napisana jest dobrym językiem prawniczym. W pracy występują liczne literówki i inne drobne błędy językowe, nie wpływają one jednak istotnie na wartość merytoryczną dysertacji.

Rozważania Autora są jasne, konsekwentne i logicznie uporządkowane. Pan Magister w sposób prawidłowy prezentuje poglądy przedstawicieli nauki oraz orzecznictwo sądowe, unika zbędnego cytowania treści orzeczeń sądowych oraz nazbyt obszernego przytaczania poglądów innych autorów. Umiejętnie wybiera zasadnicze argumenty, które legły u podstaw przytaczanych przez Niego poglądów. Po zaprezentowaniu stanowisk przedstawicieli nauki oraz judykatury prezentuje własne stanowisko oraz je uzasadnia.

IV. W Rozdziale pierwszym pracy pt. „Organy egzekucyjne oraz sprawujące nadzór judykacyjny” Pan mgr K. Rozum omawia takie zagadnienia jak: nadzór sprawowany w cywilnym postępowaniu egzekucyjnym, podejmuje próbę zdefiniowania postępowania egzekucyjnego oraz egzekucji; omawia nadzór w administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym, który mylnie umieszcza w punkcie zatytułowanym „Nadzór nad organami egzekucyjnymi w ujęciu prawnoporównawczym” (w punkcie tym nie zawarto żadnych uwag prawnoporównawczych w ścisłym tego słowa znaczeniu); a także przybliży problematykę stron i innych uczestników sądowego postępowania egzekucyjnego. W ramach tego rozdziału należy zauważyć, że na str. 29 swojej rozprawy, Pan Magister pisze o tym, że w prawie polskim egzekucja ze składników majątku może być prowadzona nie tylko w sądowym postępowaniu egzekucyjnym, ale także w administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym. Wydaje się, że warto byłoby uzupełnić te uwagi i doprecyzować przez odwołanie się także do postępowania upadłościowego, które co prawda nazywane jest egzekucją uniwersalną lub generalną, skierowaną do całego majątku upadłego (zwanego masą upadłości), ale w istocie też jest postępowaniem skierowanym do poszczególnych składników majątku dłużnika, z których wierzyciele mogą zostać zaspokojeni. Z kolei na str. 31 rozprawy doktorskiej Pan Magister wymieniając sposoby egzekucji, pominął egzekucję z udziałem Skarbu Państwa i przedsiębiorców, egzekucję świadczeń alimentacyjnych oraz egzekucję w celu zniesienia współwłasności nieruchomości w drodze sprzedaży publicznej. Jak wyżej wskazano nietrafny jest też tytuł pkt 1.2. „Nadzór nad organami egzekucyjnymi w ujęciu prawnoporównawczym”, który powinien raczej mieć tytuł „Nadzór nad organami egzekucyjnymi w administracji a nadzór nad organami egzekucyjnymi w sądowym postępowaniu egzekucyjnym”. Zaproponowany tytuł, w ocenie recenzentki, lepiej oddawałby treści tego punktu. Ponadto uwagi dotyczące odpowiedzialności odszkodowawczej komornika sądowego są zbyt lakoniczne i niejasne, m.in. nie wiadomo,

jakie jest stanowisko Autora pracy, co do zasady odpowiedzialności odszkodowawczej komornika sądowego, z pracy wynika jedynie, że nie ponosi on odpowiedzialności na zasadzie winy. W pozostałym zakresie rozważania Pana Doktoranta zawarte w tym rozdziale są prawidłowe i rzetelnie udokumentowane. Trafnie przy tym odróżnia on organy egzekucyjne od organów, które mogą pełnić funkcję organów egzekucyjnych w wypadkach wskazanych w ustawie (str. 74 pracy).

Z kolei Rozdział drugi pracy zatytułowany „Czynności egzekucyjne” poświęcony jest czynnościom egzekucyjnym w postępowaniu cywilnym, w rozdziale tym Pan K. Rozum analizuje nie tylko pojęcie czynności egzekucyjnych, ale także czynności pozaegzekucyjnych oraz przedstawia ich liczne klasyfikacje. W rozdziale tym, na str. 84 Autor wprowadza termin „czynności komornicze”, którego jednak nie wyjaśnia, a w ocenie recenzentki, powinien na potrzeby uporządkowania swoich ustaleń. Natomiast trafnie Pan Doktorant definiuje pojęcie czynności egzekucyjnych, przez które rozumie każdą czynność dokonywaną przez organy egzekucyjne, która ma związek z wszczęciem, prowadzeniem lub zakończeniem postępowania egzekucyjnego. Wartościowe merytorycznie są ustalenia Pana Magistra dotyczące odróżnienia czynności egzekucyjnych od czynności pozaegzekucyjnych.

Jeżeli natomiast chodzi o Rozdział trzeci pracy pt. „Nadzór nad komornikiem sądowym”, to obejmuje on następujące zagadnienia: charakter prawny, istotę i cel nadzoru; specyfikę nadzoru judykacyjnego, organy go sprawujące oraz sposób inicjowania tego nadzoru, obowiązek sprawozdawczy komornika sądowego, a także znaczenie nadzoru judykacyjnego dla przebiegu postępowania egzekucyjnego w sprawach cywilnych; nadzór korporacyjny, a także nadzór administracyjny. Rozdział ten, podobnie jak Rozdział czwarty ma kluczowe znaczenie z punktu widzenia tematu dysertacji. Autor przedstawia w tym rozdziale poglądy przedstawicieli nauki, w tym ich ocenę obowiązującej regulacji prawnej, podejmując przy tym próbę zajęcia własnego stanowiska, które zasadniczo zasługuje na akceptację. Formułuje przy tym własne postulaty dotyczące kierunków zmian przepisów kodeksu postępowania cywilnego poświęconych postępowaniu egzekucyjnemu. Pan K. Rozum krytycznie odnosi się do obecnej regulacji prawnej nadzoru nad komornikami sądowymi, uznając go za nazbyt złożony, nadmierny i w zbyt szerokim zakresie sprawowany z urzędu. Istotną część rozważań Pana Doktoranta zajmują także

wartościowe uwagi dotyczące oceny pracy komorników sądowych przez społeczeństwo, powszechnej opinii o komornikach sądowych i egzekucji sądowej. Pan K. Rozumny trafnie dostrzega potrzebę zmiany takiej oceny zawodu komornika sądowego i sposobu postrzegania komorników sądowych przez opinię publiczną. Nie idealizuje on przy tym zawodu komornika sądowego, ale wskazuje na jego trudną i odpowiedzialną pracę na rzecz wierzycieli. Z rozdziału tego warto natomiast byłoby wyeliminować pewne zwroty, które nie występują ani w języku tekstów prawnych, ani w języku prawniczym, jak np. „procedura egzekucyjna” (str. 117 pracy). Ponadto w rozdziale tym brakuje wniosków końcowych, w których Autor pracy podsumowałby swoje najważniejsze ustalenia dotyczące poszczególnych nadzorów (judykacyjnego, administracyjnego i korporacyjnego) nad komornikiem sądowym, w tym zachodzących między nimi różnic i kryteriów rozróżnienia ich zakresów.

W ostatnim, Rozdziale czwartym zatytułowanym „Zakres nadzoru judykacyjnego nad czynnościami komornika sądowego na przykładzie prowadzenia egzekucji z nieruchomości” Pan Magister omówił następujące zagadnienia: obowiązek stosowania przez komornika sądowego najmniej uciążliwego sposobu prowadzenia egzekucji i sposób wykonywania nadzoru nad wykonywaniem tego obowiązku; przykłady sprawowania nadzoru na etapie licytacji nieruchomości i przysądzenia własności; nadzór judykacyjny w przypadku prowadzenia egzekucji z ułamkowej części nieruchomości i użytkowania wieczystego; nadzór w wypadku uproszczonej egzekucji z nieruchomości; czynności egzekucyjne w przypadku prowadzenia egzekucji z ułamkowej części nieruchomości podczas licytacji w formie tradycyjnej oraz licytacji elektronicznej. W rozdziale tym Pan Doktorant zamieścił też interesujące zestawienia statyczne wraz z własnym komentarzem oraz wartościowe merytorycznie postulaty *de lege ferenda* zmierzające do uproszczenia nadzoru sprawowanego w toku egzekucji z nieruchomości. Rozważania Pana Magistra są interesujące, wywody dojrzałe i przemyślane. Autor odwołuje się w niezbędnym zakresie do poglądów przedstawicieli nauki oraz w celu wzmocnienia swojej argumentacji prezentuje także orzecznictwo sądowe. Jest to wartościowy merytorycznie rozdział, który zawiera wiele przemyśleń Pana K. Rozuma oraz trafnych tez i postulatów, jak np. te dotyczące oceny udziału w licytacji referendarzy sądowych, wniosku wierzyciela o zawieszenie postępowania egzekucyjnego po wydaniu postanowienia o udzieleniu przybiccia na rzecz licytanta. Warto jednak byłoby w tym

rozdziale, w tym w poszczególnych podtytułach doprecyzować, o jakim nadzorze Autor w nich pisze, jedynie bowiem w pkt 4.4. Pan Magister doprecyzował, że chodzi o nadzór judykacyjny, co prawda także w tytule tego rozdziału jest mowa o nadzorze judykacyjnym, ale czytelnik może powziąć wątpliwość zestawiając tytuł pkt 4.4., np. z tytułem pkt 4.4.2. czy 4.8.

V. Strona merytoryczna i formalna pracy nie budzi większych zastrzeżeń. Na potrzeby publikacji należy jednak zadbać o wyeliminowanie licznych literówek występujących w pracy. Wskazane w recenzji uwagi w dużej mierze mają charakter polemiczny i nie podważają wartości merytorycznej dysertacji. Zdecydowana większość poglądów zaprezentowanych przez Pana Doktoranta jest teoretycznie i logicznie uzasadniona. W pracy Pan Magister wykazał się wiedzą naukową z zakresu prawa postępowania cywilnego oraz umiejętnością samodzielnego prowadzenia badań naukowych.

Reasumując, **stwierdzam, że recenzowana praca spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim przez ustawodawcę** w art. 13 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 r. poz. 1789) w zw. z art. 179 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2018 r., poz. 1669 ze zm.), stanowiąc oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Pana Kewina Rozuma z zakresu prawa, w tym w szczególności prawa postępowania cywilnego i może być przedmiotem dalszych czynności w przewodzie doktorskim.

Dr hab. Agnieszka Laskowska-Hulisz, prof. UMK